

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

SERIES 2: 57 - THE ISRAELI FLAG OU ISRAEL CENTER - SPRING 2023

- As we approach Yom Ha'atzmaut in Israel, the Israeli flag becomes a ubiquitous sight in our streets. In recent months during 2023, the flag has also been one of the central rallying symbols of large demonstrations.
- In the Religious Zionist community, the flag¹ appears in places of religious focus - batei kneset and batei midrash - and can be an extremely strong visual symbol in our direct line of vision when we pray to God. Is there anything inappropriate with this? Is it a proper addition to our shul architecture? Does this issue simply turn on one's hashkafic position on Zionism, or are there other halachic and hashkafic messages involved?
- What about other national flags in country in which Jews live and to which they show their allegiance? Can or should these be introduced into places of worship?

A] THE 'DEGEL' IN TORAH THOUGHT

1. (א) וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: (ב) אִישׁ עַל-דִּגְלוֹ בְּאוֹתוֹת לְבַיִת אֲבוֹתָם יַחְנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִנֶּגֶד סָבִיב לְאֹהֶל-מוֹעֵד יַחְנוּ: במדבר ב-א-ב

The Torah explains that each degel² - consisting of a group of three tribes - camped with their own flag bearing their own specific 'sign'.

- The shresh 'd-g-l' appears 13 times in the Torah, three times in Shir HaShirim and once in Tehillim. In many contexts it does not mean a flag but a group or brigade.
- However, the word נס is often used in the Tanach³ for a flag, such as in the following verse:

2. (יב) וַיִּשָּׂא נֶס לְגוֹיִם וְאַסַּף נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל ..... מְלוּדָת לַיּוֹן - לְנֶס: כּוּחַ כְּלוּמֵם אֲרוּךְ וּזְרָאֲשׁוּ בָגָד ... ישעיהו יא-ב

At in ingathering of the exiles God will raise a 'nes' (translated by Metzudat Tzion as a flag) to bring together the Jews.⁴

3. וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל-נֶס וְהָיָה כִּלְהַנְשׂוֹף וְרָאָה אֹתוֹ וְחָי. רַש"י - ... וּלְפִי שֶׁכּוּחַ גְּבוּרָה לְאוֹת וּלְרֹאִי קוֹרְאוֹ נֶס. במדבר כא-ח ורשי שם

'Nes' is the word used in the Torah for anything raised high for others to see.

A1] THE 'DEGEL' AS A SYMBOL OF GOD'S LOVE FOR THE JEWISH PEOPLE

4. ג חִיבָה גְדוּלָה חֲבֹבֵן הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁעֲשָׂאָם דְּגָלִים כְּמִלְאֲכֵי הַשֶּׁרֶת כְּדֵי שִׁיחֵיו נִיכְרִין. וּמִיָּן שֶׁהוּא אַהֲבָה לְיִשְׂרָאֵל! שְׂכַן שְׁלֵמָה אוֹמֵר (שִׁיר הַשִּׁירִים ב:ד) הִבְיָאֲנִי אֶל-בַּיִת הַלְלוּ וְדַגְלוּ עַל אֶהֱבָה⁵. ד"א ... אִמֵּר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא - יֵשׁ לְאוֹמוֹת [קְדֻמוֹנִים] דְּגָלִים וְאֵין חֲבִיב עָלָי אֵלָּא דְּגָלוּ שֶׁל יַעֲקֹב הֵ"ד וְדַגְלוּ עַל אֶהֱבָה. במדבר רבה (וילנא) (פרשת במדבר) פרשה ב סימן ג

Chazal see the Degel as the sign of love between God and the Jewish people since it expresses their Jewish identity.

1. An excellent and fully sourced article in Hebrew 'דגל ישראל במקורות היהדות' by Rav Ari Schwat can be found at <https://www.yeshiva.org.il/midrash/19213#233b>. Rav Schwat published this as a book in 2014 - *LeHarim Et HadeGel*. This has the most comprehensive collection of sources on the topic.
2. Yehuda-Yissaschar-Zevulun, Reuven-Shimon-Gad, Ephraim-Menashe-Binyamin, Dan-Asher-Naftali.
3. It appears 21 times, almost always with this connotation of a banner or sign raised high - physically or metaphorically - so that all can see. In Rabbinic Hebrew, the word 'nes' became associated with a miracle, which has a parallel function - to attract attention from afar. R. Shimshon R. Hirsch writes (Bamidbar 26:10) that a 'נס' is an emblem raised on high to direct those who are to follow a certain direction to a certain goal ... In the Hebrew of a later period the term נסים is very much used for all prominent Acts of God which have occurred to teach us lessons".
4. This verse was used by Chazal in formulating our prayer in the Amidah for the ingathering - וְשָׂא נֶס לְקַבֵּץ גְּלִיתֵינוּ.
5. מלבי"ם: דגלו - וכבר הרים עלי הדגל שלו והיא אהבה שמשכני ודבקני אליו באהבתו.

A2] THE 'DEGEL' AS A SYMBOL OF THE JEWISH PEOPLE'S LOVE FOR GOD

5. ד"א ... בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ירדו עמו כ"ב רבבות של מלאכים שנאמר (תהלים סח:יח) **גָּזְבּוּ אֱלֹהִים רַבְתִּים אֶלְפֵי שָׁנְאָן**. והיו כולם עשויים דגלים בדגלים שנאמר (שיר השירים ה:י) **[דוֹדִי צֹחַ וְאֶזְרוֹם] דָּגְלוּ מִרְבֵּבָה**.⁶ כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים התחילו מתאווים לדגלים. אמרו אלואי כך אנו נעשים דגלים כמותן!

במדבר רבה (וילנא) (פרשת במדבר) פרשה ב סימן ג

Chazal also see the degel as flying the flag for God. When the angels descended in their myriads at the giving of the Torah each was, as it were, waving flags showing their shelichut from God. The Jewish people desired to emulate the melachim and 'fly the flag'.

6. אמר להם הקדוש ברוך הוא - התאוויתם בדגלים? חייכם! הריני עושה משאלותיכם. (תהלים כ"ו) **[נִרְנְנָה בְּיִשְׁעֵיךָ וּבְשֵׁם־אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל] יִמְלֵא ה' כָּל־מִשְׁאָלוֹתֶיךָ**. מיד הקדוש ברוך הוא הראה אהבתו לישראל ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו איש על־דגלו בְּאֶתְתּוֹ.

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת במדבר סימן יד

The Midrash Tanchuma continues the conversation with God fulfilling their wish, as indicated in the verse in Tehillim.

- To this day, the flag is often a symbol of the love and pride of a nation for their country and their values⁷.

A3] THE 'DEGEL' AS A SYMBOL TO THE NON-JEWS OF JEWISH INDEPENDENCE AND PRIDE

7. ד' ... (שיר השירים ו:י) **מִי־זָאת הַנְּשֻׁקָה** - קדושים וגדולים היו ישראל בדגליהם וכל האומות מסתכלין בהם ותמהין ואומרים מי זאת הנשקפה וגו'. אומרים להם האומות (שיר השירים ז:א) **שְׁנֵבֵי שְׁנֵבֵי הַשְּׁוֹלְמַיִת** - הדבקו לנו בואו אצלנו ואנו עושין אתכם שלטונים הגמונים דוכסין אפרכין אסטרטליטין ...

במדבר רבה (וילנא) (פרשת במדבר) פרשה ב סימן ד

Chazal were also very conscious of the effect of the Jewish flag on the non-Jewish nations. It would make them want to suppress distinct Jewish identity and bring the Jews into their own ranks as senior officers.

8. **וַיִּשָּׂא בַלְעָם אֶת־עֵינָיו וַיַּרְא אֶת־יִשְׂרָאֵל שֹׁכֵן לַשְּׁבָטִים וְתָהִי עֲלֵיו רֹחַ אֱלֹהִים.**

במדבר כ"ב:

Bilaam 'lifted his eyes' to see the Jewish people camping in their tribes.

9. אף בלעם הביט בהם ויצאה עינו כנגדן שלא היה יכול ליגע בהם. שנאמר וישא בלעם את עינו - אלו הם הדגלים. התחיל אומר מי יכול ליגע בבני אדם אלו מכירין את אבותיהם ואת משפחותיהם שנאמר שוכן לשבטיו. מיכן למדנו שהיו הדגלים גדולה וגדר לישראל לכך נאמר איש על דגלו.

במדבר רבה (וילנא) (פרשת במדבר) פרשה ב סימן ד

Chazal saw this as reference to seeing their flags which project the connection of the Jewish people to their ancestors and their heritage. This is the source of their invincibility!

A4] THE 'DEGEL' AS A SYMBOL OF REDEMPTION

10. **וַיִּחַזַק ה' אֶת־לֵב פְּרִעָה מְלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִצְאִים בְּיַד רָמָה.**

שמות י"ח:

The Jewish people left Egypt with a 'yad rama' - a high hand.

11. ... וזה טעם וזני ישראל יוצאים ציד רמה - שעשו להם דגל ונס להתנוסס, ויוצאים בשמחה וצירים צחוף וצנור כדמות הנגאלים מעצדות לחירות, לא כעבדים העתידים לשוץ לעבודתם.

רמב"ן שמות י"ח:

The Ramban explains that they left in a procession with flags and song, not like slaves trying to escape. Our flag represents our confidence and pride in God's redemptive process.

6. מלבי"ם דגול מרבבה - בו נקבצו רבבות כחות שהוא המקור לכולם, שמצד זה נקרא בשם אלהים. ר"ל קבוצת כל הכחות אשר במציאות שאין דבר חוץ ממנו.

7. Norman Thomas, 6 times US Presidential candidate from the 1920s-40s, famously said "If you want a symbolic gesture, don't burn the flag, wash it!". In other words, if you really believe that your country is heading in the wrong direction, don't symbolically destroy it, but cleanse and improve it.

12. אמר להם הקדוש ברוך הוא - בעוה"ז נתאוותם לדגלים ומלאתי משאלותיכם, ולעתיד לבא בזכות הדגלים אני גואל אתכם ומדלג על הקץ בזכות אבות שנקראו הרים שגא' (שיר השירים ב"ח) קול דו"י הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת במדבר סימן יד

The Midrash also links the flags to the God promise to hasten the redemption, highlighting a connection between 'd-g-l' and 'd-l-g'.⁸

A5] THE 'DEGEL' AS A SYMBOL OF THE INGATHERING OF THE JEWISH EXILES TO ERETZ YISRAEL

13. (ב) וַיֵּשֶׁא נֹס־לְגוֹלִים וְאַסָּף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּגְבִּיעַ פְּנֵי הָאָרֶץ: מְלוֹדֵת לַיּוֹן לְנֶס - הוּא כְלוּמָם אֲרוּךְ וּזְרָאֵשׁוּ בְגָד. וְעָשׂוּ לְהוֹלִיכּוֹ לְפָנֵי אֲנָשֵׁי הַחַיִל וְכוּלָם הוֹלְכִים אַחֲרָיו.

ישעיהו י"ב

Yeshayahu sees the Jewish people returning to Israel and gathering around the flag!

A6] THE 'DEGEL' AS A SYMBOL OF CONQUEST OF ERETZ YISRAEL

14. נִרְנְנָה בְּיִשְׁוּעָתְךָ וּבְשֵׁם-אֱלֹהֵינוּ נִדְגַל יִמְלֹא ה' כָּל-מְשָׁאֲלוֹתֶיךָ.

תהלים כ"ו

15. וּבְשֵׁמוֹ נִדְגוּל - נִתְאַסַּף וְנִעֲשֶׂה חַיִל

רש"י תהלים כ"ו

Raising a flag to God is a classic Jewish concept. It gives the Jewish people the strength to fight⁹ together as an army.

16. .... כִּי הִיָּה זֶה כְּדֶרֶךְ שֶׁהַמַּלְכוּת עוֹשֶׂה צְוֹאָם לְמַלְחָמָה. כִּי עַתָּה הֵיוּ מְזוּמְנִים לִיכָנֶס לָאָרֶץ וּלְצַח צְמַלְחָמָה עִם מַלְכֵי הָאֲמּוּרֵי אֲשֶׁר צִבְצַר הִירְדֵן וְעַם הַשָּׂאֵר כּוֹלָם

רמב"ן במדבר א"מה

The Ramban see the arrangements of the Jewish army in Bamidbar to prepare it for war - to conquer Eretz Yisrael.

17. נִשְׁלַם סֵפֶר הַפְּקוּדִים וְדִגְלֵי הַצְּבָאוֹת. ....

וכאשר עשה עם צבאותינו הגדולות והנוראות, יחיש צימיו קץ הפלאות. יצנה הצית והלשכות וגבול לפני התאות, ויכין שם לצית דוד כסאות. ועינינו רואות, והוא צרחמיו ינקנו מנסתרות ומכל שגיאאות. ויראנו מתורתו נפלאות! אמן כן יהי רצון. תם ונשלם.

רמב"ן במדבר ל"ז

The Ramban ends the book of Bamidbar, which he calls 'the Book of Numbers and the Army Units', with a prayer that God should again enable us to conquer Eretz Yisrael as our fathers did.

18. 'דגל' הוא הנס שמרימים ראשי החילים

רד"ק, ספר השורשים, ניו יורק תש"ח, ערך "דגל"

The Redak understand that the degel is primarily designed to raised the moral of the troops.¹⁰

B] THE SYMBOLS ON THE FLAGS

19. (ב) בַּאֲתֵת - כָּל דִּגְלֵי יִיְהִי לּוֹ אֹת מִפֶּה צְבוּעָה תְלוּיָהּ צוֹת. לְצִבּוֹת שֶׁל זֶה לֹא לְצִבּוֹת שֶׁל זֶה, לְצִבּוֹת כָּל אֶחָד כְּגוֹן אֲנָשׁוֹ הַקְּצוּעָה בַּחֲשׁוֹן, וּמִחוּךְ כִּי יִכִּיר כָּל אֶחָד אֶת דִּגְלוֹ.

רש"י במדבר ב"ב

Rashi understands that the signs on the flags were different colors, matching the tribes' gemstones on the Choshen.

8. The Dead Scrolls contain an elaborate account of the final battles between the 'Sons of Light' and the 'Sons of Darkness'. These include detailed descriptions of different flags carried by the combatants, and even the sizes of the flags - 14 Amot for the flag of the nation, 12 Amot for the flag of each tribe etc 11 Amot of units of 10,000 men, 10 Amot for units of 1000, 9 for 100, 8 for 50 and 7 for 10. The banners also bore names and slogans. See 1 QM, 4Q491 and https://www.crwflags.com/fotw/flags/il_scriol.html.

9. Chazal even use the word 'madgilin' for the holy fight of Torah between scholars (Shabbat 63a) - הקדוש ברוך הוא אוהבן - שני תלמידי חכמים ים המדגילים זה לזה בהלכה -

10. Rav Schwat brings many other examples from Tanach and mefarshim in his sefer.

20. (ב) באותות - סימן היה צנס של כל דגל, כגון צל יהודה אריה, צל יוסף שור. מנגד - מרחוק.

רשב"ם במדבר ב"ב

The Rashbam (and other commentators) understands that the flags bore pictures of the animals to which Ya'akov had compared the tribe leader in his beracha.¹¹

21. (ב) על דגלו צאתה צדגלים היה כתוב אותיות של שמות האצות. וכילד היו כתובות? צדגל ראובן היה כתוב אי"י, צשני צל"ע, צשלישי רח"ק, צרביעי מק"צ. ראשונות שצתיבות הם אצרים השניות יחקה השלישית יעקב, והענן היה מסך על ישראל כמין ה"א לאצרהס.

חזקוני במדבר ב"ב

The Chizkuni brings an unusual explanation - that the flag showed specific letters of the names of the Avot - אברהם יצחק - אברהם יצחק, and the cloud was like the ה from Avraham's name.

C] JEWISH SYMBOLS AND FLAGS THROUGH THE AGES

C1] SYMBOLS ON ANCIENT JEWISH COINS

• No Jewish flags have survived from the ancient world, but we do of course have many Jewish coins¹² which display Jewish symbols and motifs. These include:

Agricultural: Palm tree; palm branch; lulav; etrog; vine and grapes; grape leaf; pomegranate - single and buds; lily-rose; cornucopiae; laurel wreath; wreath with olives.

Buildings: Temple.

Utensils: Menorah; amphora; ampula; omer-cup; trumpets, lyres.

Symbols: Palm branch; basket with dates; ark; star.

C2] THE MAGEN DAVID

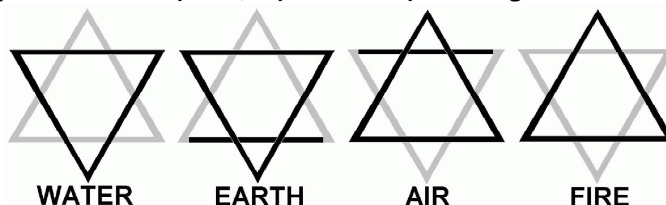
• Conspicuously absent is the symbol of the Magen David¹³ and we have no evidence for its use as a specifically Jewish symbol¹⁴ in the ancient world.¹⁵

22. אמר רבה בר שילא: דצלותא מצמיח קרן ישועה, דאפטרתא מגן דוד.

פסחים ק"ז

The phrase 'Magen David' was known and used by Chazal as a description of God (like Magen Avraham) and is placed in the beracha after the Haftara for the ultimate redemption of Israel.

• Its use in alchemy as a magical symbol was widespread, in particular representing the 4 elements:

11. Rabbeinu Bachya points out that these pictures - the man, ox, lion and eagle - are also the faces on the heavenly chariot seen by Yechezkel in his vision.

12. See *Jewish Symbols On Ancient Jewish Coins*, Paul Romanoff (American Israel Numismatic Association 1971).

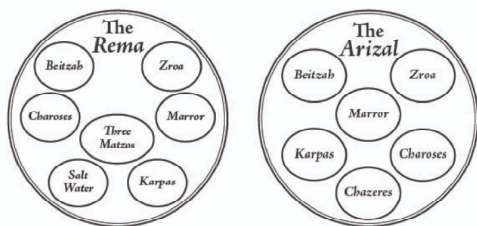
13. See *The Magen David*, Rabbi Ari Enkin - <https://outorah.org/p/60349/>. Gershom Scholem, as part of his fascination with symbols and symbolism wrote an extensive essay on the topic - *The Star of David: History of a Symbol*, printed in *The Messianic Idea in Judaism* (New York: Schocken Books, 1971), pp257-81; and also an article *Magen David* printed in *Kabbalah* (Jerusalem: Keter Publishing Company, 1974), pp362-368.

14. The hexagram was of course used in ancient Hinduism, Buddhism, and Jainism - see <https://en.wikipedia.org/wiki/Hexagram>. It was also used in Islam and can be found on many mosques. In fact, until 1945, the emblem was also found on the Moroccan flag. It was changed to the five-pointed star (pentagram), when the six-pointed star became the emblem of the Zionist movement. The use of this symbol has diminished throughout the Islamic world for the same reason. See also <https://blog.nli.org.il/en/star-of-david/>

15. Scholem notes that the symbol was identified on a Jewish seal from the seventh century BCE found in Sidon, as well as in 3rd-4th century CE synagogue decorations where the star was found alongside other symbols of non-Jewish origin. There is no sourced basis for legends that it was used as a symbol on the shield of King David or Bar Kochba. Some scholars suggest an allusion in Tehillim 18:34-35, see Eretz Hachaim to Tehillim 18, cited in Minhag Yisrael Torah 90:4.

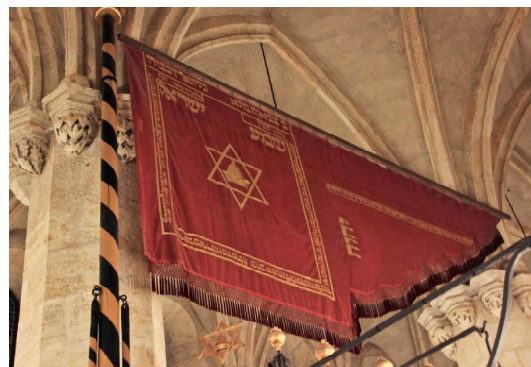

- The Magen David appears in the Leningrad Codex of 1008. It was also used widely in the mediaeval period in kabbalistic texts.
- The Arizal famously reordered the Seder plate into two triangles. There is disagreement as to whether this is connected to the Magen David.¹⁶

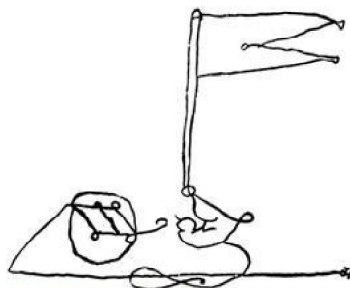

Leningrad Codex

- The presence of a Magen David as a symbol on a Jewish flag dates from 1354, when the King of Bohemia, Charles IV, permitted the Jews of Prague to use a red flag with a hexagram.
- In 1598 King Rudolph II (Holy Roman Emperor) granted the gvir Mordechai Meizel the right to hang in the synagogue 'the flag of King David'.
- The right to hang the current flag in the Altneuschul was granted to the Jews in 1648 by King Ferdinand II in gratitude for their national and military (!) assistance in resisting the armies of Poland and Sweden.¹⁷
- In the 1520's David Reuveni, claiming to be brother of a Jewish King of the 10 Tribes, came to the rulers of Christian Europe with an outlandish proposal that his brother, who had an army, would join Christians to defeat the Turks in Eretz Yisrael. This was attractive to Christian rulers because of clashes with Turks in time. Excitement grew in converso communities especially in Portugal, where Diogo Pires converted back to Judaism, calling himself Shlomo Molcho. He joined Reuveni and they met for two hours with Holy Roman Emperor Charles V carrying a Jewish flag bearing the word **ממכבי** (an abbreviation of Shemot 15:11) and other verses, in an effort to convince the King to launch a joint Jewish-Christian army against the Moslems. Molcho was however arrested and eventually burned at stake in 1532, although some were so convinced in him that they said he only appeared to die! Reuveni was exiled to Spain and later died there.¹⁸

Flag of Shlomo Molcho

Kabbalistic Signature of Shlomo Molcho

D] THE ISRAELI FLAG

- In the 19th century, many Jews began relating to the Magen David as a specifically Jewish symbol.¹⁹
- The modern Israeli flag evolved with the Zionist movement during the late 19th/early 20th century²⁰.

16. In Mediaeval mystical thought, the hexagram was known as the Seal of Solomon. From the days of the Arizal, people had the custom of wearing jewelry and amulets with a Magen David on them. It was recommended that pregnant women wear a Magen David as a segula for an easy childbirth. See below as the potential Sabbatean connections to the symbol.

17. The current flag in the Altneuschul was presented to the community by Charles VI in 1716, but bears the date 1357. The actual flag on display in the synagogue is a replica.

18. See <https://www.jewishpress.com/sections/features/the-kabbalist-who-wanted-a-jewish-army-in-1532/2020/01/02/>. Other young rabbinic figures of the time were very impacted by the life and death of Molcho. One was R. Yosef Karo, author of the Shulchan Aruch, who called Molcho "Shlomo Bechiri" (Shlomo, God's chosen one) and prayed he would die like Molcho. A few months after the execution, R. Karo gathered with his friends for a nighttime of Torah learning, during which they heard a bat kol which told them to go Eretz Yisrael and teach Torah there. They went became part of the kabbalistic community of Tzefat.

19. Scholem writes in *Magen David*, (367-68): "The prime motive behind the wide diffusion of the sign in the 19th century was the desire to imitate Christianity. The Jews looked for a striking and simple sign which would 'symbolize' Judaism in the same way as the cross symbolizes Christianity". In medieval times the Jews had often been required by the non-Jewish authorities to wear Jewish badges. These were often yellow but rarely took the specific shape of the Magen David until the modern period under the Nazis. See <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/jewish-badge-origins>

20. See <https://www.crwflags.com/fotw/flags/il%7Dz1898.html> which has fascinating links to photos and archive material. It also sets out the claims to Zionist flags which were

To download more source sheets and audio shiurim visit www.rabbimanning.com

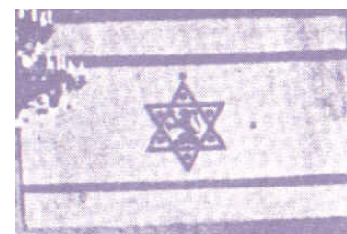
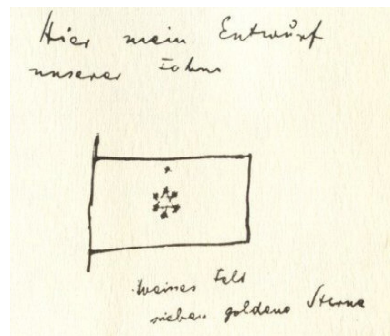
(i) Secular Austrian Jewish poet Ludwig August Frankl devotes one of his poems to the 'colors of the land of Judah', writing: *When sublime feelings his heart fill, he [a Jew] is mantled in the colors of his country. He stands in prayer, wrapped in a sparkling robe of white. The hems of the white robe are crowned with broad stripes of blue; like the robe of the High Priest, adorned with bands of blue threads. These are the colors of the beloved country, blue and white are the colors of Judah; white is the radiance of the priesthood.*

(ii) The white with blue stripes was also borrowed from the design of the tallit, which had long since lost its blue techelet thread but often bore a blue stripe²¹ to commemorate this²².

(iii) In 1884 at the 100th birthday celebrations for Sir Moses Montefiore he was presented with a flag with two stripes of blue on a white background.

(iv) In 1895 Theodore Herzl sketched in his diary a design for a Zionist flag, which was proposed the following year in his pamphlet *Der Judenstaat*. His design was seven gold stars (representing the "seven working hours" of the day) on a white background (standing for "our new and pure life"). Although other Zionist leaders convinced him to accept a traditional Magen David, Herzl insisted that six stars appear opposite the six points of the Magen David, with a seventh star above it. This design, with the inscription "Aryeh Yehudah" (Lion of Judah) embroidered in the center, became the first Zionist flag²³.

(v) The flag as we know it today was finally adopted as the Zionist flag at the 18th Congress (Prague - 1933).

1898 photograph of the Zionist flag

E] FLAGS OF OTHER HOST COUNTRIES

23. רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו.

משנה מסכת אבות פרק ג משנה ב

Chazal insist that Jews must pray for the welfare of the non-Jewish state in which they live since, without their authority, there would be anarchy and blood-shed.

- Throughout history, Jews have supported, fought and died for their host countries.²⁴ They certainly pray for them publicly in shul.
- So would there be any issue in flying the flag of the host country in a Jewish institution of place of worship?
- While it is rare in the UK for any flag, including the Union Jack²⁵, to be present in a synagogue, this practice was VERY common in the US, beginning after the First World War²⁶.

F] RABBINIC RESPONSES

- Clearly, Rabbinic responses to the Israeli flag are closely linked with their attitudes towards Zionism more broadly.
- But there are also other halachic and hashkafic questions which cut across the issues.

earlier than the official congress of 1897, including the 'Rishon Le-Zion claim' of 1885 (where Israel Belkin, founder of the Bilu movement, flew a flag with a blue Magen David with the word ציון in its center), the 'Nes Ziona claim of 1891', and the American claim of 1887 (which involved a flag very similar to the modern Israeli flag but with the word מכבי in the center of the Magen David.)

21. Having blue stripes on the tallit itself is actual a very old minhag. It is quoted in the Zohar (Re'ija Mehemna 227a). The Zohar there also mentions black stripes on the tallit, although the perush HaSulam of R. Ashlag understands that this is a reference to dark blue. Leket Yosher (p12) brings in the name of the Terumat Hadeshen (15th Century, Europe) that he had silk and sly-blue stripes on his tallit 'zecher letechelet'. See Pri Megadim (Eshel Avraham) OC 9:6 brings in the name of the Eliya Rabba that his grandfather wore a tallit made entirely of blue. See also Mishna Berura 9:16.
22. The first official flag was designed by David Wolffsohn, who wrote: "At the behest of our leader Herzl, I came to Basle to make preparations for the Zionist Congress. Among many other problems that occupied me then was one that contained something of the essence of the Jewish problem. What flag would we hang in the Congress Hall? Then an idea struck me. We have a flag—and it is blue and white. The talith (prayer shawl) with which we wrap ourselves when we pray: that is our symbol. Let us take this talith from its bag and unroll it before the eyes of Israel and the eyes of all nations. So I ordered a blue and white flag with the Shield of David painted upon it. That is how the national flag, that flew over Congress Hall, came into being."
23. From photos we know that this first official flag was in use for at least the three first congresses. It seems that there were later changes in the flag, the first change recoloring the central device in blue too and later the omitting the stars and lion (which were already missing from the flag of the 10th Congress in 1911). There were also changes in the blue stripes - the 10th congress had two stripes, one narrower and one wider, and the narrower stripes were omitted some time later.
24. The Rebbe Rashab of Chabad wrote a public letter in 1917 encouraging the Chassidim and general Jewish populace of Russia, to assist the Russian government in battle and fight in their favor against the Germans. This followed the footsteps of the Alter Rebbe in his day, who supported the Russian monarchy in their battles and wars against Napoleon. The Rebbe Rashab wrote in 1917: "We are citizens of the land just like all the other citizens and thus...it is a mitzvah and obligation to benefit our country. We should place our hearts and soul for the betterment of our country and help save it in battle...I am assured that our brethren will show their loyalty and patriotism to their birthplace."
25. This is partly because of the presence of the cross on this flag.
26. See <https://www.timesofisrael.com/why-synagogues-started-putting-american-flags-in-the-sanctuary/>. The practice began with the flying of US service flags during the First World War. These service flags, while not the official US flag, had stars on them and they were American colors, and churches and synagogues began to fly them inside the sanctuaries as a tribute to the soldiers and as a patriotic symbol.

F1] GENERAL OPPOSITION TO THE ISRAELI FLAG

- Rabbinic positions which are strongly anti-Zionist clearly react negatively to the Israeli flag.
- Opposition to Zionism came from a number of well-known positions:
  - (i) The 3 oaths which some understood as prohibiting a mass return to Eretz Yisrael before Mashiach²⁷.
  - (ii) The non-religious, and sometimes anti-religious, nature of Zionist leaders and the Zionist movement and their attempt to transform the 'galut Jew' (passive, weak, reliant on God) into the new Jew (proactive, strong, reliant on his own actions).
  - (iii) Fear of the negative impact of false Messianic movements, especially in the aftermath of the Shabbtai Tzvi disaster.
- Of course, there are many responses to these arguments and this shiur is not the forum to explicate them fully. In short:
  - (i) Many poskim understood that the 3 oaths were not halachically binding²⁸, or had now been released²⁹, or only applied to rebuilding the Temple³⁰.
  - (ii) Not all Zionism was secular³¹. The Religious Zionist movement saw the return to Eretz Yisrael in deeply religious terms³².
  - (iii) Not all Zionism was messianic³³.
- The Bobover Rebbe specifically required all Magen Davids to be removed from shul furniture after the advent of Zionism. However, R. Moshe Feinstein was not concerned at this - see below.
- However, there may have been a deeper and more visceral negativity against the Israel flag, even more than against Zionism, due to the use of the Magen David itself!

24. The career of the Star of David as magic not only reaches its height, but it moves beyond the realm of magic to become a symbol of the vision of the Messianic redemption, which the followers of the Kabbalistic Messiah Sabbatai Zevi believed they had already begun to detect. This new shift is most evident in the famous amulets from Metz and Hamburg written by Rabbi Jonathan Eibeschutz. After 1750 they caused a real scandal within Central European Jewry. It seemed simply incredible that one of the greatest talmudic scholars of the age should have given these cryptographically sealed amulets to pregnant women and thereby declared himself an adherent of the mystical heresy of the followers of Shabbtai Zevi. (This debate still divides and excites a lot of people today!)
 Insofar as they became known and were published by his critics, all of these amulets contain the Shield of David; in fact it is the only emblem that appears. In its center³⁴ there are various inscriptions such as simply the word "Seal" or "Seal of MBD", "Seal of the God of Israel" and the like. ....
 [Critics] ascribed Rabbi Jonathan's predilection for the Shield of David on his amulets to his regarding it as a Messianic symbol of the arrival of the redemption embodied in Sabbatai Zevi ....

Gershom Scholem, *The Star of David: History of A Symbol, The Messianic Idea in Judaism*, p 272

Early Zionist Flags

Sabbatean Amulet

Rosenswieg's Star of Redemption

27. For more on the 3 Oaths and related issues, see the three part series on Israel, Zionism and Redemption at <https://rabbimanning.com/audio-shiurim/cji/israel-related-issues/>. Interestingly, the opposition by R. Ya'akov Emden to Sabbateanism also focused on their alleged breach of the 3 Oaths through their premature messianism. However, the position is complex since R. Yonatan Eibeschutz also took the view that the Oaths were absolutely binding and mass movement to Eretz Yisrael was absolutely prohibited. He even sees this as a sin of the generation of Shivat Tzion and reads Zecharia as warning the Jews of Bavel NOT to return to Eretz Yisrael even though Cyrus let them! See Aviezer Ravitsky - *Messianism, Zionism and Jewish Religious Radicalism* pp 228-230.
28. They appear in Midrashim and are not ruled as halachic in the classic codes, such as the Rambam and the Shulchan Aruch.
29. The release was either through the permission given by the the non-Jewish world for the Jews to return to Eretz Yisrael, or the breach by the non-Jews of their own oath not to over persecute the Jews.
30. This was the position of the Vilna Gaon and Rav Kook and impacts significantly on the contemporary issue of going up to Temple Mount. See <https://rabbimanning.com/audio-shiurim/cji/israel-related-issues/>
31. Importantly, the secular community of 1923 and its attitudes to religion and the religious community are VERY different in 2023. While non-religious and anti-religious feeling remains, it is nothing like the atmosphere of former times. So much has happened in the last 100 years to change the dynamic in this debate. Just as contemporary Zionism has morphed, so too contemporary anti-Zionism must also morph if it wishes to remain relevant as a hashkafic position.
32. Of course, in the eyes of Anti-Zionists, Religious Zionism is actually far WORSE than secular Zionism! At least secular Zionists have the excuse of ignorance in matters of Torah. Religious Zionists, in the eyes of their detractors, ought to 'know better' and may be the true heretics!
33. The Religious Zionism of Rav Kook was rooted in a mystical narrative of redemption. By contrast, the Religious Zionism of the Mizrachi movement in Israel, and later Rav Soloveitchik in the US, avoided redemptive and messianic frameworks.
34. Some of the early Zionist flags bore a Magen David with writing or an emblem in the middle.

25. We may say that this transition to a new meaning of the Shield of David has been rather exciting to present-day observers. The modern day interpretation of the emblem as a symbol of redemption, which still determined the title (and the title-page drawing) of Franz Rosenzweig's *Star of Redemption*, owes its initial rise to the stammerings of the Sabbatians about the redemption to which the letter permutations on these amulets bear secret witness.
- It is more than doubtful whether the fathers of the Zionist movement, when they emblazoned the Shield of David on the flag of Jewish rebirth, had any idea that in this respect as well they were in harmony with the secret intentions of those great Sabbatians for whom orthodoxy and heresy were so strongly intertwined. Again and again their opponents badgered the Zionists about their alleged pseudo-Messianism and compared their venture to that of the Sabbatians³⁵.
- Thus I am sure the discovery of this secret family tree of their symbol would have been a thorn in the side of many Zionists also, though others, who took no offence at such a tie, would more likely have found it a mark of honor. In any case, the adherents of dialectics - which operates also in the growth of symbols - should be very pleased.

Gershom Scholem, *The Star of David: History of A Symbol, The Messianic Idea in Judaism*, p 273

F2] RAV MOSHE FEINSTEIN

26. **בענין ביהכ"נ שהועמדו שם הדגלים מאה"ב וממדינת ישראל שבשביל זה אין רוצים אחדים להתפלל שם, אם יש בזה ממש. י"ט תמוז תשי"ז....**
- הנה בדבר ביהכ"נ שנבנה כדין לקדושת ביהכ"נ וכבר התפללו בו הוא בקדושתו אף אם נעשה שם עבירה ממש ועניני קלון, כמפורש במג"א בההיא עובדא שמצאו שהשמש עשה בביהכ"נ עבירת זנות שמ"מ לא נתחלה קדושת ביהכ"נ בכך. .... אלא ודאי דהקדושה שנעשה בביהכ"נ אינה יורדת שוב אף שלא מתנהגים שם בקדושה ואף כשעושים שם עבירות ועניני קלון. וא"כ אף אם נימא דהעמדת הדגלים בביהכ"נ הוא דבר איסור לא נתחלה הקדושה בכך ועדיף להתפלל שם מלעשות מנין במקום חול כמו בכל ביהכ"נ.
- ובעצם לא מובן איזה איסור ממש יש בהעמדת הדגלים. הא ליכא איסור להכניס דברים שהם חולין אף שאין בהן שום צורך להביהכ"נ, אף שנבנו בלא תנאי, וכל שכן שנבנו על תנאי כבתי כנסיות שלנו. **ואף שאלו שעשו זה לדגל וסימן למדינת ישראל היו רשעים**, מכל מקום הא לא החזיקו זה לדבר קדוש, שנימא שיהיה חשש גרירה דעבודה זרה. וידוע לכל שעשו זה לסימן בעלמא והוי זה ככל דבר חול. וגם דגל אה"ב שהוא ג"כ שם מוכיח שלא הכניסו זה בשביל שמחשיבין זה לדבר קדוש. אלא שהוא לסימן על מנהלי ביהכ"נ שמחבבין מדינה זו ומדינת ישראל וחפצו להראות זה במקום רואים.
- ולכן אף שודאי לא מן הראוי הוא להכניס בביהכ"נ שהוא מקום קדושה** וכ"ש שאין להניחו שם בקביעות וכ"ש לא אצל ארון הקודש, **אבל איסור ממש לא שייך לומר ע"ז אלא שהוא ענין הבל ושטות**. ואם אפשר באופן של שלום לסלקם מביהכ"נ היה זה דבר טוב **אבל לעשות מחלוקת בשביל זה אסור**. ואם היה כח בלא מחלוקת לעקור ענין הדגל כדי שלא יהיה זכרון למעשה הרשעים היה ג"כ אולי נכון לעשות, אבל ח"ו לעשות מחלוקת בזה.
- ולכן אלו שרוצים לעשות בשביל זה מנין במקום אחר וחושבים שעושים בזה דבר גדול אין עושים כהוגן. ורק הוא ענין פוליטיקא מצד כח היצר והשטן אשר בעוה"ר מרקד בינו עד אשר ירחם ה' וישלח לנו הגואל צדק ויערה עלינו רוח ממרום ללכת בדרך התורה והאמת לבלי לנטות ימין ושמאל. ידידו, משה פיינשטיין

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן מו

Rav Moshe Feinstein rules that, national flags are a 'davar chol' and should not ideally be brought into shuls, certainly not permanently or placed next to the Aron Kodesh. But he does not consider this to be an aveira (and certainly not avoda zara since the flag had not association with a deity³⁶), rather a political statement which is 'total nonsense', at least in the context of a beit kneset. However, if removing the flags would cause machloket in the shul, he rules that they should remain and others should not protest by refusing to daven there.

- Prof. Yeshayahu Leibowitz also stressed the 'chol' nature of the Israeli flag and its irrelevance to normative Judaism, referring to it as a "a colored rag on a pole".

27. **אם יש קפיידא להסיר הצורה שקורין מגן דוד מפרוכת. ב' דר"ח אדר תשכ"ט. מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר משה קיימאן שליט"א, רב במאנטריי מעקסיקא.**
- בדבר הפרוכת שיש עליו צורת מגן דוד אם יש בזה איזה חשש, הנה כפי שידוע זה מאות בשנים שעשו ציור מגן דוד על פרכות ועל מעילים ומטפחות ולא היה מי שיערער על זה. ואף שאין לנו מקור צורת המגן דוד אין בזה שום קפיידא, וגם יש בזה ענין להזכיר שהש"ת מלך למעלה ולמטה ולכל ד' רוחות השמים. ושייכות שם דוד לא ידוע, ואולי הוא סימן לדוד שבטח במלחמותיו על השי"ת שהוא מלך למעלה ולמטה ובכל רוחות השמים שלכן לא היה ירא ממלכי בשר ודם ומחילותיהם כציוי התורה.

35. See <https://jewishreviewofbooks.com/articles/3054/shabbtai-at-seventy/#> which discusses possible connections between Zionism and Sabbateanism and President Zalman Shazar's interest in Shabbtai Zvi. Also the comment of Israel Zangwill, friend and ally of Herzl - amidst the post-Balfour Declaration euphoria, he bemoaned: "There is, indeed, much in common between these hysteric and hyperbolic manifestations and the popular frenzy that attended . . . Sabbatai Zevi."

36. The presence of the America bald eagle on flags is also not a concern of idolatry. Again, it has no theological significance. Indeed, pictures of animals often adorn synagogues.

אבל בכל אופן אף אם הוא בלא טעם איני רואה בדבר שעשו כן זה מאות בשנים קודם שהיו כת הציונים בעולם כלל, ולא היו מינים וכופרים בבתי כנסיות כלל, שיהיה בזה חשש איסור, ואף לא משום מעשה לא טוב. ורשאיין להניחן על כלי הקדש ואין צורך לקורען משם. ומה שכתבו גם תיבת 'ציון' לא מתייחד זה להכת ציונים. ולא מחלוקת טוב להסיר אותיות אלו כי צורת המגן דוד שעשו מכבר על כלי הקדש היה בלא תיבת ציון, אבל ענין איסור ליכא בזה כלל. ומש"כ בספר אוצר דינים ומנהגים שאסור לעשות ציור וכל דמות לאות אמונה אין לזה שום מקור ולא שום טעם לחלוק בזה על דורות שלפנינו שהניחו לעשות זה. והנני ידידו מוקירו, משה פיינשטיין.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ג סימן טו

Rav Moshe Feinstein rules that there is no concern at a Magen David appearing on the parochet in shul since this has been the Jewish custom for centuries. Even the word 'Zion' in the middle of the star is not specifically connected to Zionism.

F3] RAV SOLOVEITCHIK

28. אם מצאו ישראל הרוג, יקברוהו כמו שמצאוהו בלא תכריכין. ולא יחלצו בו אפילו מנעליו. הגב: ... וי"א שמלבישין אותם למעלה מצגדיהם, תכריכין. ונהגו שאין עושין להם תכריכין כשאר מתים, רק קוצרין אותן בצגדיהם ולמעלה מהם סדין כשאר מתים.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שסד סעיף ד

The Shulchan Aruch rules that if a Jew is murdered, they should be buried as they were dressed when murdered and not in regular shrouds.

29. ... ודבר הזה יש חילוק בין נפל מן הגג להרוג. דאלו צהרוג זידי עוצד כוכזים אף על פי שזשעה שמלאוהו כזר פסק הדם קוצרים אותו כאשר הוא נמלא כדי להעלות חימה ולנקום נקם וזה אין שייך צנפל מן הגג.

ש"ך על שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שסד סעיף ד

The Shach understands this as reinforcing our prayer that the murderous act must be avenged by God.

30. בית שנהרגו בו על קידוש ה' והדם נתון על החומה ועל האבנים ובעל הבית בא לטוח בסיד קירות הבית את הדם לא יעבור ולא יהא טח עליו שנ' (איוב טו:יח) אַךְ אֶל־תִּכְסֵי דָמִי, לכך אין לכסות. וכתב ... הרי כל זמן שאין הדם מכוסה הקדוש ברוך הוא נוקם וכשמכוסה אינו ממחר לנקום. וזהו שנאמר (בראשית ל:כב) מִה־צָצַע כִּי נִהְרַג אֶת־אֲרֵינִי וְכִסִּינוּ אֶת־דָּמִי. וא"ת הלא הקדוש ברוך הוא יודע המכוסה כמו המגולה כל זה בספר הכבוד.

ספר חסידים (מרגליות) סימן תמט

The Sefer Chasidim writes that where Jews are murdered at kiddush Hashem the blood stains in the place of their murder should never be covered over. We daven that Hashem will bring appropriate retribution to our enemies.

31.

רצוני להוסיף משהו: אם תשאלוני, איך אני, כיהודי תלמודי, מביט על דגל מדינת ישראל ואם יש לו בכלל ערך דלמתי; אענה לכם פשוט: אינני גורס בכלל מקסם של דגל וסמלים טכסיים כמותו. היהדות שאללת שולחן עצמים גשמיים. ברם, אל נא נתעלם מדין בשלחן ערוך, כי „הרוג שנהרג בידי עכו"ם, קוברין אותו בבגדיו, כדי שיראה את דמו ויקום, שנאמר, ונקיית דמם לא נקייתי". במלים אחרות, בגדי יהודי מקבלים קדושה מסויימת כשהם מוכתמים בדם קדוש. והדברים ק"ו בן בנו של ק"ו לדגל הכחול-לבן, שטבול בדמם של אלפי צעירים יהודים שנפלו במלחמת השחרור בהגנתם על הארץ והישוב (דתיים ולא-דתיים, כי האוייב י"ש לא היה מבדיל), יש בו ניצוץ של קדושה, הנובע ממסירות-נפש והקרבה עצמית. כולנו מצווים לכבד את הדגל ולהתייחס אליו בדרך-ארץ. אין הוא זקוק להכשר מה-Union Jack הנכרי!

רב יוסף הלוי סולובייצ'יק, חמש דרשות (ירושלים תשל"ד עמ' 89-90)

Rav Soloveitchik referenced these ideas in connection with the Israeli flag. He makes it clear that he does not regard iconic symbols of this nature as religiously significant. However, if even the clothes of a Jew who was murdered, especially at kiddush Hashem, take on a certain aspect of kedusha, then so too does the Israel flag which is soaked in the blood of men and women who were killed at kiddush Hashem and with mesirut nefesh for the Jewish people.

בעניני איי וירושלים

הראייה להרמי"צ נריה, עמוד שפ"ו.

□ □ □

פעם התקיימה כנסי' גדולה (מטעם האגודה) בירושלים במלון שעל גוו היה מונפג דגל הכחול והלבן של המדינה. והיו מאלה שהשתתפו בכנסי' שהרגישו בזה קצת אירענימות. אכן מאידך גיסא, לבקש מהמלון שיורידו את הדגל, גיי' לא היה מן הגיוס. ולבסוף יעץ מישהו, וכך החליטו למעשה, שיעלו על גג המלון דגלים מכל המדינות שמהם באו להשתתף בכנס, וממילא, תוך דגלי מדינת אמריקה, צרפת, אנגליה וכו', שוב לא הרגישו הללו אירענימות במה שגם דגל מדינת ישראל היה גיי' מנפגי. וכשמעו העיתונאים החילוניים דבר זה, מיד התקיפו על האגודה, וכין השאר טענו, שהאנגלים היו האכזריים האלו שלא הניחו לפליטי המלחמה להכנס לארץ בשנים ההם שהיתה ממשלתם פרוסה על פלישטינה, והדגל שלהם (הנקרא בפי הכל היוניען דזשעק) היה מנפגי עיץ אוניוטי שהיו בים התיכון, והחזירו את האוניות שעם הפליטים לאירופה – להריגה ודאית, ועכשיו אחרי קום המדינה, הכשיר היוניען דזשעק את הכחול-הלבן, אתמהה: והיה דבר זה ללעג ולקלס בעיתונים החילוניים בזמן ההוא.

בשנה ההיא, כשדרש רבנו בכני' כנס המורחי, דיבר קצת עי"ד ענין דגל המדינה, דלכאורה עפ"י דין ליכא בכלל שום הלכה לדורות של דגלים, ורק בתורת הוראת שעה מצינו בפי' במדבר, שבשעת המסעות היו חונים איש על דגלו לבית אבותם. אך, אמר אז רבנו, שכמדומה לו שיש סעף אחד בשויע' יי"ד בסוף ח"ג, אשר לסעף ההוא שייך דגל המדינה.⁴⁶ והיינו, דמבאר בזמני סוף מו"ק שהתנאים תקנו שיקברו את

46. אגרות הו"יא (חייא סי' ל"א), שבוור משפט בכחית הלכה למעשה נחלק לעיונים שונים: העינן הא, להניף הסלת הנקי סעיפי המשפט התוריים. ואחריו, העינן הב, החדיה בהעובד הטכחית לפנינו... כדי להתאים את הגידון אל סעיף ההלכה המסוון עליו. ומרובים המכשולים של ההתאמה הכובת, מהמכשולים ביסוד ההלכה... ובשל העינן האחרון נשללה ההוראה מן ההמון, אף בדברים שהאטור והמותר מפורסם תכלית הניסוח, ונתנה להכמים שבכל דור ודור

נפש הרב

הכל בתכריכים פשוטים, וכיה בשויע' יי"ד (רס"י שני"ב), שאין קוברים המת בתכריכים יקרים, אפילו לנשיא שבישראל וכו'. ועיש (סי' שס"ד סי'ד) בשם הראשונים, שאם מצאו ישראל הרוג, יקברוהו כמו שמצאוהו בלא תכריכים. ועייש בש"ך סק"י"א, שהטעם למנהג זה הוא כדי להעלות חימה ולנקום נקם. כלומר, שמן השמים יראו היאך שנשתנה קבורתו משאר מתים – שלא נקבר בתכריכים כרגיל, ויעוררו בזה רחמי שמים. [וכן השווה ספר חסידים (סי' תמ"ט) בית שנהרגו בו על קידוש השם, והדם נתון על החומה ועל האבנים, ובעה"ב בא לטוח בסיד קירות הבית, את הדם לא יעבור ולא יחא טח עליו, שנאמר, אך אל תכסי דמי... כי דמה בתוכה היה על צחיה סלע... לכסות עליו עפר להעלות חימה ולנקום נקם... הרי כל זמן שאין הדם מכוסה, הקביה נוקם. וכשמכוסה, אינו ממחר לנקום. (ד"ע.)] והיי' י"ל לגבי דגל המדינה, שבסוף מלחמת השחרור קבע האו"ם זמן מסויים להחזקת השטחים, וכל שטח-קרקע שיהיה תחת יד היהודים (עיי' שיהיה מנפגי עליו דגל מדינת ישראל) ישאר ביד ישראל, וכל שטח-קרקע שיהיה תחת יד הערבים (בזמן ההוא) ישאר מחוץ למדינה. וכך היה. ובאותה התקופה נשפך הרבה דם יהודי בכדי להעלות דגלי המדינה על שטחים מרובים (על מנת לקנותם בעד המדינה היהודית החדשה), והרבה לוחמים נהרגו בה בשעה שמסרו את נפשם אך ורק לשם כך, להקים דגל יהודי. ולפיכך אמר רבנו שלפי הרגשתו גדר דגל המדינה הוא כבחנית בגדי ההרוג, שזה סמל לשפיכת דם יהודים, ובה שהדגל ההוא מנפגי מעוררים רחמי שמים על עם ישראל.⁴⁷

לחקות לאשרה של כל שאלה המופיעה מזמן לזמן, שהחכמים יפתורו מנקודת עינן מקיף והסתכלות. עכ"ל.

ובזה הי' רבנו, ז"ל, מומחה גדול, לא רק לחשוף מהמון פרטי הפרטים של ההלכות את הכללים (העינן הא), אלא אף להגדיר היטב את העובדא ואת המצב בכדי לקבוע על נכון איזה סעיף בהלכה הוא הנוהג כאן (העינן השני), אשר הוא – כדברי החו"יא – הרבה פעמים יותר קשה מאשר העינן הראשון.

47. [ועינן זה של הדגלים קנה מקומנו בפיר דרשות, במאמר ברית אבות, את ב, בענין קדושת אבות וקדושת סיני.]

רב צבי שכתור, נפש הרב (ירושלים תשנ"ט) עמ' 99-100

F4] RAV AVRAHAM KOOK

- Between 1915³⁷ and 1917, during World War I, the British Army formed five new battalions in the Royal Fusiliers which were unofficially named the Jewish Legion. They fought for the British and saw action during the Sinai and Palestine campaign, where they fought at the Battle of Megiddo, before being reduced to one battalion, nicknamed the "First Judeans". The Jewish Legion had their own flag which was later displayed in synagogues across England.
- On December 17, 1925, the flag was carried to Israel and brought to the Churva Synagogue in Jerusalem. A ceremony was arranged to officially greet the flag³⁸, including a speech by the Ashkenazi Chief Rabbi, Rav Avraham Kook. He cited many of the verses from Tanach that we saw above as well as the the Midrash describing the twenty-two thousand chariots of angels, each one decked with flags, that attended Matan Torah.
- Rav Kook suggests that the original flag of Israel began at Mount Sinai, at the Giving of the Torah and argues that the flag represents our march towards redemption and signifies (as in this case) the international unity behind the Zionist enterprise. He also talks about 'kavei kedusha' of the flag, which is 'kadosh lanu'.

37. This followed discussions in February 1915, when a small committee in Alexandria approved a plan by Zeev Jabotinsky and Joseph Trumpeldor to form a military unit from Russian Jewish émigrés from Palestine that would participate in the British effort to seize Palestine from the Ottoman Empire. In fact, in November 1914, David Ben-Gurion and Yitzhak Ben-Zvi had already proposed to the Ottoman commander in Jerusalem that a Jewish Legion could be raised to fight with the Ottoman Army. That proposal had been approved and training had begun, but the project was soon cancelled by Djemal Pasha, as part of his punishment of Zionists. Ben-Gurion and Ben-Zvi were among thousands of Jews deported at that time. Ben-Gurion later fought in the Legion with the British.

38. Tens of thousands of people came up to follow the flag on its train journey to Jerusalem. Rav Schwat describes the occasion in detail quoting from the news reports of the time.

- Rav Ari Schwat actually found and prints in full in his book (chap 11) a previously unknown drasha of Rav Kook from the 1925 ceremony, in which he focuses entirely on the flag of Israel. Rav Kook called the drasha 'Hadrasha Lichvod haDegel'. Rav Kook also composed a special tefilla for the occasion. The drasha is reproduced in the Appendix below and it is strongly recommended to read R. Schwat's analysis of the drasha together with the other information collected in his sefer.

F5] RAV TZVI YEHUDA KOOK

1. שלום וברכה לך יקירי מר י' שליט"א ותודה. ותשובה למכתבך החשוב והחביב, נרעשתי ונכאבתי לראות דברי מכתבך ושם חבריך. בשאלה הנבערה אם בהתייחסות הקדושה אל דגלה של מדינת ישראל יש בה משום 'בחוקותיהם לא תלכו'. אתם יקירי צריכים לחזור בתשובה שלמה מן העקמומיות הזאת. כהוראת וכהדרכת קודשו של הרמב"ן - 'אביהם של ישראל'³⁹, תקומת מדינת ישראל לכיבוש הארץ ויישובה ושלטונה בידנו היא מצוות עשה של התורה. הכפירה בחלק של התורה היא כפירה בתורה. מציאות דגלים להנהגת כלל ישראל היא מפורשת בתורה - קדושה וחשובה. אשרנו שזכינו לכך בחסדי בורא עולם וקורא דורותיו.

ההתייחסות בחביבות ובחרדת קודש אל זכותנו לתקומת מצוות מדינתנו, ואל תפארת סידוריה וסמליה, היא הביטוי הבריא של קדושת עם ישראל המכיר ומודה ומברך חסדי ה' יתברך עלינו. והיא גם כן קדושה של ממש. וההתכחשות לזה היא חולשה חולנית - תחושת החיוניות הכלל ישראלית והאישיות הישראלית - וצריך להתקדש ולהיטהר ולהשתחרר לגמרי ממנה! ומתוך כך להגדיל ולהאדיר אהבה ואמונה של לימוד תורה וקיומה, אשר מתוך כוונות ירושלים של מטה, מתרוממת ומתחזקת של מעלה. בכל היקר דורש שלומך ותורתך ומעשיך באהבה רבה מלב ונפש, בצפייה לישועה שלימה.

צבי יהודה הכהן קוק

Rav Tzvi Yehuda Kook was asked⁴⁰ in 1970 whether flying the Israeli flag could be in breach of the Torah prohibition of 'chukat hagoy' - following the practices of the non-Jewish nations. He responded sharply that the questioner must do personal teshuva for asking such a thing! Since there is a mitzva of conquering the Land of Israel and the flag is a central part of achieving that mitzva goal, this imbues the flag with a certain element of kedusha.

- There are a number of ways of relating to this concept:

- (i) The flag itself does not have any intrinsic kedusha⁴¹ but the concept of the flag and its role in kibush ha'Aretz is one of Torah and kedusha because of what it represents.
- (ii) The flag is a tashmish shel mitzva due to its use in the mitzva of kibbush ha'Aretz, and thus needs to be treated and disposed of as a such⁴².

APPENDIX - RAV KOOK'S DRASHA LICHVOD HADEGEL⁴³

ירושלים

הדרשה לכבוד הדגל⁵⁶

הוד מעלתו הנציב העליון לורד פלומר,⁵⁷ הקהל הנכבד⁵⁸ ובני הגדה.⁵⁹
 בתפלתנו⁶⁰ לסדר היום קבענו את הפסוק של המשורר הקדוש, המתיחש
 לזכרון הדגל: נרננה בישועתך ובשם אלהינו⁶¹ נדגל, ימלא ד' כל
 משאלותיך [תהלים כ, ו].⁶²
 אחים יקרים, אנחנו יכולים בצדק לאמר בגאון, שההכרה החגיגית,
 המפותחת בצורה נאצלה⁶³ לדגל צבאי, הובעה אצלנו בתורה, בראשית
 הצעדים אשר החלנו לדרוך על במת תולדתנו בצאתנו ממצרים והליכתנו
 במדבר לבוא לרשת את הארץ הקדושה הזאת, שניתנה לנו לירושת עולם,
 על פי ד', בעת אשר הסתדרנו בסדר צבאי "מבן עשרים שנה ומעלה כל
 יוצא צבא בישראל" [במדבר א, ג]. אז לפני אלפי שנים, בעוד לא נתפתחה
 הטכניקה המעשית באותה המדרגה העזרת כל כך להגשמתו של כל
 תכטיס סדרני, אז כבר נאמרה לנו ההצהרה הגדולה על דבר הערך הנכבד

39. This expression for the Ramban is first seen in Shut Maharit 1:69 and was used frequently by Rav Zvi Yehuda and his father Rav Avraham Kook.

40. Rav Schwat quotes this teshuva in his book pp 56-57. It was not published widely but was known to Rav Zvi Tau who teaches it in Har HaMor. The teshuva is dated 1970 and was asked by a hesder soldier from Yeshivat Ma'alot.

41. Both Rav Tzvi Tau and Rav Shlomo Aviner rule that the flag itself has no intrinsic kedusha and does not need to be placed into geneiza when worn out, but it should not be disrespected. (Note that Rav Aviner rules that the Quran DOES require geneiza!) See Kitzur Shulchan Aruch with notes of Rav Shlomo Aviner p. 339-340.

42. It would have to be placed in a bag and discarded respectfully, not left on a garbage heap. This is the case with all tashmishi mitzva which need to be thrown out, such as tzitzit or a lulav.

43. This can be found in full and with R. Schwat's commentary in his sefer LeHarim Et HadeGel (Orot Yisrael 2014), Chap 11 pp169-187. Copied with R. Schwat's permission.

פארה של נשמת כל יחיד ויחיד, ואת גודל תפארתה של נשמת האומה כולה, ושל נשמת כל עם ועם אשר יצר צור עולמים בעולמו הגדול. הכרנו שהמחשבה הקוסמופוליטית, בהיותה שטחית ועומדת רק על ההערכה⁶⁹ הכללית של האדם בכללות האנושיות, בלא הבחנה של הרכוש הגדול המיוחד לכל עם ולכל גזע, מחשבה זו לא תביא לעולם את הברכה האלוהית ואת האושר הנצחי של אור החיים. הכרנו שיש לנו נשמה לאומית גדולה קדושה ומיוחדת שאנו נאמנים נצח לדגלה, ושכל חיינו מסורים לטיפוחה, לשמירתה בעוצם טהרתה, לנצור מכל משמר את כל סגולותיה.

ולעומת זה ידענו גם כן, שסוף כל סוף רוח ד' אחד הולך ומרחף על האחוה האנושית וכל העמים הרבים וכל הגזעים השונים הינם באמת כולם אוצרות שונים של גווי חיים שונים,⁷⁰ שמכולם יחד תתפאר ההרמוניה הנפלאה של עושר החיים הגדולים, אשר ברא יוצר האדם, בצלמו הגדול והנערץ.

אז התעלינו לחשוב אותה המחשבה הנצחית המתארת לנו, את האידיאליות הקדושה של הדגל הצבאי, ועדי עד הננו עומדים תחת ההשפעה הקדושה של השעה הנצחית הזאת, אשר שמענו בה כולנו את קול אלוהים חיים מדבר אלנו מתוך האש, מתוך רבבות קודש, וצבאות מלאכי עליון העשויים דגלים דגלים. הכרנו שעושר חיים מגוון מאד ישנו בעולם הרוחני הנאצל ששם הוא מקור החיים, והעושר המגוון, השונה מאד בכל מערכה ומערכה ממערכות הקודש, אידיאלים נישאים שונים ומשונים מרחפים בחללו האצילי של עולמות הקדושה, האמונה, המדע, המוסר, הדת, האהבה, הגבורה, והיופי, ורבבות אידיאלי קודש אין ספורות כאלה היש מספר לגרודיו,⁷¹ וכל גודד וגודד מגודדי קודש אלה הוא דוגל בדגל קודשו.

של הדגל בצבא, "איש על דגלו באותות לבית אבותם" [שם ב, ב]. אמנם בדבר התוכן של הרגש האצילי⁶⁴ הממלא את הלב הערצה אל הדגל הצבאי,⁶⁵

יש לנו באוצר האגדה שלנו, מדרש פיוטי מאוד יפה נעים וקדוש, שממנו נוכל גם עתה לדלות פנינים הראויים להיות קשורים אל נשמתנו, בקשר עם הכבוד והחבה, שיש בה גם כן קוי קדושה, שאנו מרגישים ביחש להדגל הצבאי הזה ביחוד, של גודונו החביב, שהננו מכניסים אותו היום למשמרת בבית הקדוש הזה.

וככה הם דברי המדרש. בקשר של דגלנו הצבאי העתיק, עם הבטוי של המשורר אשר הבענו בתפלתנו בשעה הקדושה והנכבדה הזאת:⁶⁶ "בשעה שנגלה הקב"ה על הר סיני, ירדו עמו רבבות של מלאכים שנאמר רכב אלהים רבתיים אלפי שנאן [תהלים סח, יח], והיו כולם עשויים דגלים, דגלים. כיון שראו אותן ישראל שהם עשויים דגלים דגלים, התחילו מתאווים לדגלים, אמרו הלוואי כך אנו נעשים דגלים כמותן. אמר להם הקב"ה, מה נתאיתם לעשות דגלים חייכם שאני ממלא משאלותיכם, נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגל ימלא ד' כל משאלותיך. מיד הודיע הקב"ה ואמר למשה לך עשה אותם דגלים כמו שנתאוו" (במדבר רבה ב, ב).

הדגל האידיאלי שלנו לקוח הוא, ביסודו העתיק אצלנו, מהאצילות הנשמתית⁶⁷ אשר זרחה עלינו בשעה הגדולה, אשר לא היתה כמותה בהתולדה האנושית כולה, בעת אשר באה לנו, לכל עמנו, בצאתו מעברות לחירות, אותה ההתגלות הקדושה, אשר ממנה קרני אורה הולכים וזורחים לכל התבל כולה, בעת אשר קבלנו את האוצר הקדוש, תורת ד' התמימה, שניתנה לנו לאור עולם, בעדנו ובעד כל העמים אשר תחת שמי ד'. אז זרחו עלינו האידיאלים הנצחיים בכל מילואם.⁶⁸ מצד אחד ידענו נאמנה את העושר הגדול אשר להנשמה של האדם הנברא בצלם אלהים, את רב

המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו [איוב כה, ב]. השלום הוא מקור הקודש של כל חלוקתם⁷² והוקרתם של הדגלים המיוחדים, אשר כל גודד יודע בצדק להעריצו.⁷³ זהו היסוד המבסס באחרית את אותו השלום הנצחי שהננו כל כך קשורים לשאיפתו, ושאיפה קדושה ונצחית זאת, היא היא אשר היא נותנת לנו כח רוחני כל כך נשגב לשמור את דגל סגולותינו העצמיות, אשר על ידה רואה בנו כל העולם הגדול את הפליאה היחידה, שאף-על-פי שנתפזרנו בין עמים רבים, ונתרחקנו מעל ארמתנו זה הרבה מאות בשנים, הננו עומדים חיים וקיימים ברוחנו העצמי, קשורים בקשרים רעננים אל ד' אלהי ישראל ולתורתו⁷⁴ הקדושה אשר הנחילנו, אל עמנו, ואל ארצנו הקדושה, אשר בנו ובה יחד גנוז⁷⁵ הוא הסוד הגדול של שלום העולמים אשר להאנושיות, חזון נביאנו⁷⁶ הקדושים, מאירי החיים לכל האדם אשר תחת כל השמים. ועל ידי אותה ההכרה החודרת והעדינה של ההערכה אשר לדגלנו המיוחד, בתכונה של התאמה לדגלי מעלה אשר שלום הנצח הוא זורח עליהם סלה⁷⁷ המושרשה כל כך יפה בנשמתנו הלאומית, באה גם כן ההכרה להעם הבריטי, להיות הראשון בעמים להכריז גלוי לכל, את ההצהרה הקדושה של ביתנו הלאומי בארצנו הנצחית בעדנו, ושהעמים היותר נאורים, וחבר הלאומים בכלל אישרו בחונם אמת את האמת העליונה הזאת.

וההכרה הדגלית המקודשת הזאת היא היתה לרוח החיה ביצירת הגדוד העברי, אשר בנינו הואיל הוד מלכותו ג'יאורג' החמישי מלך בריטניה ירום הודו, לכבדנו בהדגל המכובד הזה, אשר זכרוננו קודש הוא לנו. לעולם לא נוכל לשכוח את אותה השלהבית ואור הקודש אשר מילא את הנשמות העיליות של בנינו הצעירים, אשר ברוח אידיאלי נשא ומרומם

התנדבו ללכת אל ארץ הקודש, בתור בני הגדוד, העוזר לכבש את ארץ האבות, בשביל המטרות הקדושות האצורות לעד בנשמת הבנים עד דור אחרון.

כצבאות קדושים, כמלאכי השרת נדמו לי, בעת אשר זכיתי לבקר את הגדוד בפלימוט⁷⁸ בהיותי באנגליה בימי המלחמה.

ובשביל הזכרונות הקדושים הללו אשר לעזור להגשמתם נשלח הנה הוד מעלתו שר הצבא לורד פלומר הנציב העליון לארץ-ישראל,⁷⁹

יכולים אנחנו בצדק לאמר על הדגל הצבאי הזה, העומד כעת במקום הקדוש הזה, שיהיה גנוז בו למשמרת עולמים,⁸⁰ הדגל הקשור ברשמי זכר קדושים של שאיפתנו הלאומית לתשועת אלוהים בעדנו ובעד כל חי,⁸¹ את הפסוק הקדוש, אשר הבענו בתפלתנו: 'נרננה בישועתך ובשם אלהינו נדגל ימלא ד' כל משאלותיך'. ובא לציון גואל במהרה בימינו, אמן.